

REFORMÁCIA A PROBLÉM AUTORITY

Zo zamýšľanej akademickej dišputy, ktorá sa mala venovať len *zneužívaniu* odpustkov, sa nečakane stal medzinárodný teologicko-politický konflikt medzi najvyššou autoritou rímskeho cirkevného impéria a nemeckým národom reprezentovaným jedným mníchom s Bibliou a skúsenosťou Božieho odpustenia. Prečo?

Popularita Lutherových propozícií z 31. októbra 1517 bola veľkým prekvapením. V marci 1518 v dopise priateľovi napísal: „Nemal som v úmysle rozširovať ich... teraz, keď sa toľko tlačia a prekladajú, ľutujem, že som ich splodil...“ Súčasne ich poslal aj arcibiskupovi v Mainzi a cez tohto sa už v decembri dostali do rúk pápeža Leva X. Pohotový preklad z latinčiny do nemčiny a relatívne nedávny vynález kníhtlače zabezpečili ich rýchle šírenie – už v decembri sa tlačili v Norimberku, Lipsku a Bazileji. V priebehu prvého roka od ich zverejnenia údajne došlo k 530 percentnému nárastu tlače populárnych pojednaní s reformačnou tematikou. Pre verejnosť Luther publikoval kážeň o odpustkoch v nemčine, ktorá do konca roku 1518 vyšla v pätnástich vydaniach. Z Luthera sa stal národný hrdina, Holbeinov „nemecký Herkules“, ktorý si sám poradí s obludami všetkých starých, skazených poriadkov.

Lutherove tézy opatrne, ale ostro adresujú živé problémy súčasnej spoločenskej scény a spolu vytvárajú výbušnú zmes. Zaoberajú sa problémom duchovnej autority pápeža vydávať odpustky, kritizujú prehnanú „reklamu“ pri predaji odpustkov, dotýkajú sa sociálneho postavenia veriacich, a nepriamo kritizujú stavbu chrámu sv. Petra. Tézy vyzývajú k lepšej informovanosti laikov a Luther tiež tvrdí, že odpustenie hriechov je možné dosiahnuť aj bez odpustkov. K „výbuchu“ by však asi nebolo došlo, keby autorita cirkevnej vrchnosti nebola už dlhšie vážne sproblematicovaná úpadkom pápežstva a šírením nových náboženských ideí a laických hnutí, ktorých ideálom bolo kresťanstvo bez kňazov a sviatostí.

V následnom spore Luther musel jasnejšie vymedziť autoritu, o ktorú sa opieral. Na začiatku povedal, že nebude „...nič tvrdiť a považovať za pravdivé, čo nie je založené na Svätom Písme, svätých cirkevných otcoch, čo nie je prijímané Rímskou stolicou a nie je zastávané v pápežskom práve a Dekretáliách“. V napätej výmene argumentov a obvinení v písomnostiach, kázňach a dišputách v rokoch 1517 až 1521 sa postupne odkrýval a upresňoval princíp autority *sola scriptura* („jedine Písmo“). Konflikt s pápežskou kúriou vyvrcholil v decembri 1520, keď vo Wittenbergu Luther verejne spálil pápežskú bulu – pred niečo podobné urobil len francúzsky kráľ Filip Pekný r. 1302.

Luther bol v januári 1521 exkomunikovaný a mal skončiť ako Ján Hus. Cisár ho však pod tlakom hroziacich nepokojov v Nemecku predvolal na ríšsky snem do Wormsu, aby bol vypočutý. K zmiereniu nedošlo. „Moje svedomie ostáva zajaté v Božom slove ...odvolať nemôžem ani nechcem“ povedal nakoniec Luther. Cisárov Wormský edikt pridal k pápežskému odsúdeniu Luthera cisárske, a tak spečatil rozchod Reformácie s autoritami stredoveku.